



**КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО
АДМІНІСТРУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ
БІЗНЕСОМ**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан
доц. А. В. Стасивин
"30" серпня 2021 р.

**РОБОЧА
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Соціальна і гуманітарна політика»**

галузь знань: 28 "Публічне управління та адміністрування"
спеціальність: 281 "Публічне управління та адміністрування"
спеціалізація: «Публічне адміністрування та управління бізнесом»
ОП «Публічне адміністрування та управління бізнесом»

освітній ступінь: магістр

форма навчання: денна

ЛЬВІВ 2021

Програма навчальної дисципліни «Соціальна і гуманітарна політика» для студентів за галуззю знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», спеціалізації «Публічне адміністрування та управління бізнесом», ОП «Публічне адміністрування та управління бізнесом» освітнього ступеня магістр, денної форми навчання.

“27” серпня 2021 року – 14 с.

Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом

Протокол № 1 від “27” серпня 2021 р.

Завідувачка кафедри _____



Комарницька Г.О.

Розглянуто та ухвалено Вченою радою факультету управління фінансами та бізнесу

Протокол № 1 від “30” серпня 2021 р.

РОЗДІЛ 1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня компонента спеціалізації

В статті 1 Конституції України проголошена демократичною, правовою і соціальною державою. Проблеми гарантування та реалізації цих положень є одними з найбільш актуальних стратегічних завдань нашої держави на сучасному етапі. Одна з основних складових, що обумовлює зміст категорії «соціальна держава», – це соціальна і гуманітарна політика. Без вироблення шляхів досягнення ефективної соціальної і гуманітарної політики, яка відповідала б міжнародним стандартам, неможливо розбудувати дійсну, а не декларативну соціальну державність в Україні.

До того ж, соціальна і гуманітарна політика сьогодні є невід'ємною складовою існування достатньо розвиненої держави і розглядається світовим співтовариством як критерій досягнення соціальної справедливості та злагоди. Це обумовлює важливе значення вивчення дисципліни «Соціальна і гуманітарна політика» у підготовці фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» спеціалізації «Публічне адміністрування та управління бізнесом» (Освітньо-професійної програми «Публічне адміністрування та управління бізнесом»).

Дисципліна «Соціальна і гуманітарна політика» має міждисциплінарний характер та інтегрує в собі знання юридичних, філософських, політологічних, управлінських, соціологічних та економічних наук. Курс має свою специфіку, обумовлену особливим предметом – вивченням соціальної і гуманітарної політики як функції держави та інших суспільно-політичних інститутів, спрямованої на реалізацію громадянських, політичних і соціальних прав, передбачених законодавством.

Програму навчальної дисципліни «Соціальна і гуманітарна політика» укладено згідно з вимогами організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач (здобувачка) відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу з дисципліни, необхідне методичне забезпечення, складові й технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів.

Предмет навчальної дисципліни

Предмет навчальної дисципліни: вивчення закономірностей функціонування сутності управління соціальним і гуманітарним розвитком суспільства, особливості його здійснення в сучасних умовах. Наукове розуміння процесу соціального і гуманітарного розвитку, розуміння наукової методології соціального управління та її значення для управлінської практики, знання щодо сутності і змісту соціальної і гуманітарної політики держави, їх функцій в сучасному суспільстві.

Мета початкової дисципліни

Мета початкової дисципліни: вивчення сутності управління соціальним і гуманітарним розвитком суспільства, особливості його здійснення в сучасних умовах; ознайомлення слухачів з основними напрямками управління соціальним і духовним розвитком українського суспільства, здійснення соціальної і гуманітарної політики; а також розкрити сутність соціального захисту і безпеки людини і суспільства; розглянути основні напрями, реалізації соціальної політики в контексті соціального захисту.

Основні завдання

Основні завдання навчальної дисципліни:

- набуття теоретичних знань з проблем державного управління соціальним і гуманітарним розвитком, розуміння сутності основних категорій і понять;
- розуміння сутності сучасних моделей соціального і гуманітарного розвитку, ідеологічних, правових та економічних засад управління соціальним і гуманітарним розвитком в країнах розвинутої демократії;
- набуття знань методики діагностики соціального і гуманітарного розвитку та розуміння їх значення для практики публічного управління;
- набуття навичок вільного користування первинними і додатковими джерелами інформації щодо аналізу та розробки державних програм у сфері соціальної і гуманітарної політики;
- навчання аналізувати і систематизувати власний практичний досвід публічного службовця і надавати рекомендації щодо удосконалення управління процесами соціального і гуманітарного розвитку, що відбуваються в суспільстві.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки магістрів

Після вивчення – [Стратегічне управління та управління змінами (англ), Методологія та організація наукових досліджень в управлінні, Концептуальні засади публічного управління та адміністрування, Ділове адміністрування, Технології публічного адміністрування]; передусє вивченню – [Публічна комунікація і ділова мова в управлінні, Електронне врядування].

Вимоги до знань і умінь:

За умов успішного виконання вимог щодо опанування навчання здобувач (здобувачка) набуде компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність розробляти та управляти проєктами;
- здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні;
- здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності:

- здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти;
- здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери;
- здатність організовувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування;

- здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях;
- здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними;
- здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України;
- здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування;
- здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях;
- здатність забезпечувати належний рівень якості управлінських та адміністративних продуктів, послуг чи процесів;
- здатність до державно-приватного співробітництва в процесах вироблення, реалізації та оцінювання публічної політики в площині перетину сфер управління, економіки, публічної діяльності;
- здатність оцінювати конкретну управлінську ситуацію, використовуючи відповідні інструменти аналізу: галузевий аналіз, аналіз ринку, PEST-аналіз, матричний аналіз, SWOT-аналіз тощо із економічним обґрунтуванням та розробкою шляхів покращення ситуацій.

Програмні результати навчання:

- знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень;
- знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції;
- використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування;
- уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.
- уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм;
- уміти аналізувати політику ефективного залучення організаційних форм громадськості до процесів електронного врядування, формувати систему показників та критеріїв, здійснювати їх ідентифікацію;
- розробляти систему заходів інституційного характеру, спрямовану на підвищення ефективності залучення приватних партнерів до будівництва і експлуатації інфраструктурних проектів та залучення інвестицій, як одним із пріоритетних напрямків діяльності громад, розвиток державно-приватної співпраці;
- здійснювати стратегічне і оперативне планування діяльності публічних організацій, бізнес-структур.

Зміст навчальної дисципліни за темами

1. Соціальний розвиток суспільства
2. Соціальна політика як суспільний феномен та вид практичної діяльності. Основні напрями здійснення соціальної політики
3. Людський розвиток як мета політики соціальної політики держави.
4. Поняття та сутність соціального захисту.
5. Соціальне страхування, його/її форми та види.
6. Соціальна допомога, її специфіка та функції.
7. Пенсійне забезпечення як складова частина системи соціального захисту.
8. Гуманітарна сфера України, її сучасний стан і тенденції розвитку
9. Роль та місце гуманітарної політики в державному управлінні

Опанування навчальною дисципліною повинно забезпечувати необхідний рівень сформованості вмінь:

Назва рівня сформованості вміння	Зміст критерію рівня сформованості вміння
1. Репродуктивний	Вміння відтворювати знання, передбачені даною програмою
2. Алгоритмічний	Вміння використовувати знання в практичній діяльності при розв'язуванні типових ситуацій
3. Творчий	Здійснювати евристичний пошук і використовувати знання для розв'язання нестандартних завдань та проблемних ситуацій

Навчальна програма складена на **3 кредити**.

Форми контролю – Диф. залік.

РОЗДІЛ 2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальна характеристика переговорів.

Номер теми	Назва теми
Тема 1.	Соціальний розвиток суспільства
Тема 2.	Соціальна політика як суспільний феномен та вид практичної діяльності. Основні напрями здійснення соціальної політики
Тема 3.	Людський розвиток як мета політики соціальної політики держави.
Тема 4.	Поняття та сутність соціального захисту.
Тема 5.	Соціальне страхування, його форми та види.
Тема 6.	Соціальна допомога, її специфіка та функції.
Тема 7.	Пенсійне забезпечення як складова частина системи соціального захисту.
Тема 8.	Гуманітарна сфера України, її сучасний стан і тенденції розвитку.
Тема 9.	Роль та місце гуманітарної політики в публічному управлінні.

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Соціальний розвиток суспільства

Основні складові соціального розвитку суспільства. Цілі, передумови та ресурси розвитку. Напрями і форми соціального розвитку.

Теорії і концепції соціального розвитку. Моделі соціального розвитку. Класифікація моделей соціального розвитку. Характеристика моделей соціального розвитку країн ЄС.

Тема 2. Соціальна політика як суспільний феномен та вид практичної діяльності. Основні напрями здійснення соціальної політики

Мета, завдання, умови та принципи здійснення соціальної політики.

Об'єкт і суб'єкт соціальної політики. Держава в системі суб'єктів соціальної політики.

Організаційно-правове забезпечення реалізації соціальної політики держави. Перелік основних соціальних прав і свобод людини в міжнародних нормативно-правових документах.

Основні напрями, принципи і пріоритети здійснення соціальної політики в сучасних умовах.

Тема 3. Людський розвиток як мета політики соціальної політики держави

Концепція людського розвитку. Людський капітал. Соціальний капітал.

Міжнародні та соціальні стандарти людського розвитку. Діагностика людського розвитку.

Соціальна держава - основа суспільства соціальної справедливості.

Тема 4. Поняття та сутність соціального захисту

Соціальний захист як функція соціальної політики держави. Визначення поняття «соціальний захист». Напрямки й форми соціального захисту: бідність, безробіття.

Життєвий цикл людини з точки зору соціального захисту. Особливості соціального захисту протягом життєвого циклу людини.

Тема 5. Соціальне страхування, його/її форми та види

Визначення поняття «соціальне страхування». Принципи соціального страхування. Поняття «ризик» і «соціальний ризик». Види й форми соціального страхування.

Правова, організаційна і фінансова основа соціального страхування. Міжнародні норми функціонування системи соціального страхування. Основні концептуальні підходи щодо реформування системи соціального страхування в Україні.

Тема 6. Соціальна допомога, її специфіка та функції

Визначення поняття «соціальна допомога». Організаційно-правове й фінансове забезпечення соціальної допомоги. Адресність - основний принцип надання соціальної допомоги.

Різниця між соціальним страхуванням та соціальною допомогою. Стратегія заміни системи пільг на адресну грошову допомогу населенню.

Тема 7. Пенсійне забезпечення як складова частина системи соціального захисту

Роль і місце пенсійної системи в соціальному захисті населення. Основні типи пенсійних систем. Порівняльний аналіз основних існуючих пенсійних систем. Критерії ефективності пенсійної системи. Проблеми пенсійного забезпечення на Україні.

Зарубіжний досвід пенсійного забезпечення. Передумови реформування пенсійної системи в Україні. Цілі й завдання реформування пенсійної системи. Правове забезпечення реформування пенсійної системи в Україні.

Тема 8. Гуманітарна сфера України, її сучасний стан і тенденції розвитку

Гуманітарна сфера та її складові. Особливості розвитку гуманітарної сфери в Україні. Гуманітарна сфера та міжнародне право. Гуманітарна сфера як ресурс суспільного розвитку. Передумови і ресурси гуманітарного розвитку. Суспільна свідомість. Духовне виробництво. Духовна культура. Стратегічна мета розвитку гуманітарної сфери України. Позитивні і негативні тенденції розвитку гуманітарної сфери.

Тема 9. Роль та місце гуманітарної політики в публічному управлінні

Сучасний стан українського гуманітарного простору. Сутність гуманітарного простору. Історичні традиції як духовна основа єдності гуманітарного простору України. Управління національним інформаційним простором.

Місце та роль гуманітарного простору держави у формуванні національної самосвідомості. Формування національної ідентичності українського суспільства.

Освіта як механізм єдності гуманітарного простору України.

Напрями та механізми формування єдиного гуманітарного простору в Україні.

РОЗДІЛ 4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вольська О. Трансформація механізмів державного управління соціальним розвитком / О. Вольська // Публічне управління. – 2013. - № 1. – С. 30-34. – режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2013-1/doc/1/05.pdf>
2. Гендерна політика та інституційні механізми її реалізації в Україні. Національний огляд виконання Україною Пекінської декларації та Платформи дій і заключних документів Двадцять третьої спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН / Уклад. Михайло Корюкалов [Електронний ресурс]. – К., 2014. – 122 с. – Режим доступу : <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/11138.pdf>
3. Гонюкова Л.В. Законодавче забезпечення гендерної політики в Україні / Л.В. Гонюкова, В. В. Сичова // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: зб. наук. пр. Херсон. нац. техн. ун-та. – 2014. – Вип. 10. – С. 20–23
4. Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року [Електронний ресурс] : Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2017р. № 273. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF> 10. Європейська соціальна хартія (переглянута) // ВВР. – 2007. - № 51 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_062
5. Забезпечення якості життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу old.niss.gov.ua/book/Bila_kniga
6. Конституція України [Електронний ресурс] : Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2222-IV від 08.12.2004, ВВР, 2005, № 2, ст.44 № 2952-VI від 01.02.2011, ВВР, 2011, № 10, ст.68 , № 586-VII від 19.09.2013, ВВР, 2014, № 11, ст.142, № 742-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 11, ст.143, № 1401-VIII від 02.06.2016, ВВР, 2016, № 28, ст.532. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

7. Механізми забезпечення соціальної безпеки на рівні регіону: практика реалізації: монографія / В. Г. Бульба, С. О. Горбунова-Рубан, А. В. Меляков [та інш.] ; за ред. В.Г. Бульби, А. В. Мелякова. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. – 444 с.
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій [Текст] : Закон України від 3 жовтня 2017 року № 2148-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2017. - № 40-41. – Ст. 383.
9. Про державну допомогу сім'ям з дітьми [Текст] : Закон України // ВВР. – 1993. – N 5. – Ст. 21. 21. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям [Текст]: Закон України // ВВР України. – 2000. – N 35. – Ст. 290.
10. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб [Текст] : Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. - № 1. – Ст.1 25.
11. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування [Текст] : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – С. 142. 26. 12. Про затвердження Державної цільової соціальної програми підтримки сім'ї до 2016 року [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 341. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/341-2013-%D0%BF>.
12. Про освіту [Текст] : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2017. - № 38-39. – Ст. 380.
13. Про свободу совісті та релігійні організації [Текст] : Закон України від 23.04.1991 р. № 987-XII // Відомості Верховної Ради. – 1991. - № 25. – Ст. 283.
14. Про соціальну роботу з дітьми та молоддю [Текст] : Закон України // ВВР. – 2001. – N 42. – Ст. 213
15. Про соціальні послуги [Текст] : Закон України від 19.06.2003 р. № 966 – IV // ВВР. – 2003. – N 45. – Ст. 358. 31. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні [Текст] : Закон України від 5 лютого 1993 року N 2998-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – N 16. – Ст. 167.
16. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи [Текст] : Закон України від 28 лютого 1991 року № 796-XII // Відомості Верховної Ради. – 1991. - № 16. – Ст. 200. 17. Реалізація державної соціальної політики сталого розвитку регіону органами публічної влади України : моногр. / [Л. О. Белова, Д. В. Карамішев, Л. В. Набока та ін.] ; за заг. ред. д.держ.упр., проф. Д.В. Карамішева, к.держ.упр., доц. Л. В. Набока. – Х. : Видво ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016.
17. Розпутенко І. Гуманітарний розвиток України в умовах цивілізаційного вибору [Електронний ресурс] / І.Розпутенко, С.Москаленко // Вісник Національної академії державного управління. Соціальна і гуманітарна політика. – Режим доступу : <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2013-2-29.pdf>
18. Публічне управління: навч. посібник / А. В. Стасишин, Г.В. Капленко, Г. О. Комарницька та ін. [за заг. ред. А. В. Стасишина]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 460 с.
19. Суспільний розвиток та соціально-гуманітарна політика держави : навч. посіб. / О.М. Руденко, Л.М. Усаченко, Д.В. Вітер, М.В. Канавець. – К. : “НВП “Інтерсервіс”, 2013. – 168с.
20. Управління соціальним та гуманітарним розвитком [Електронний ресурс] : курс лекцій. / Уклад: С.М. Домбровська, В.П. Садковий. – Х. : НУЦЗУ, 2018. – 189 с. – Режим доступу : <https://zenodo.org/record/1246632/files/konspekt.pdf>
21. Шевчук П.І. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб. / П.І. Шевчук. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – 268 с.
22. Державна політика в соціогуманітарній сфері: навч.посіб./В.П.Трощинський, П.К. Ситнік, В.А.Скуратівський та ін.: за аг.ред. О.Ю.Оболенського, С.В.Сьоміна, А.О.Чемериса, В.П.Трощинського, С.В.Загороднюка, О.Л.Приходько, Л.О.Воронько.-К.:Вид-во НАДУ, 2007.-96с.
23. Дзоз В.О. Гуманітарна політика України: проблеми формування та реалізації (соціально-філософський аналіз)/В.О.Дзоз: АПН України: Ін-т вищ.освіти.-К.:Знання України,2006.-316 с.
24. Діагностика соціального розвитку регіону : наук. розробка / авт. кол. : З.В.Балабаєва, С.В.Овчаренко, І.Л.Розколотько та ін. - К. : НАДУ, 2010. - 37 с
25. Єлагін В.П. Соціальна політика. Теоретико-методологічні та концептуальні підходи : підручник / В.П.Єлагін. - Х. : Магістр, 2010. - 399 с
26. Куліш І. М. Державне управління регіональним розвитком України в контексті європейської інтеграції : монографія / І. М. Куліш. - Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. - 252 с.

27. Лесечко М.Д. Соціальний капітал: теорія і практика : монографія / М.Д.Лесечко, О.Г.Сидорчук. - Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. - 218 с
28. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. посібник. 2-е вид., доп. і випр. - К.: МАУП, 2004. - 219 с.
29. Підвищення рівня адресності програм соціальної допомоги в Україні. Дослідження Світового банку. - К. : Світовий банк, 2010. - 107 с
30. Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. праць Асоціації д-рів наук з держ. упр. Вип. 1. - Х. : ДокНаукДержУпр, 2010. - 175 с.
31. Системи соціального страхування зарубіжних країн : навч. посіб. / Г. В. Григораш, Т. Ф. Григораш, В. Я. Олійник, І. Т. Субачов. - К. : ЦУЛ, 2008. - 144 с.
32. Соціальне самопочуття населення України в контексті державної гуманітарної політики : навч.-метод. посіб. / авт. кол. : В.П.Трошинський, В.А.Скуратівський, П.К.Ситнік та ін. - К. : НАДУ, 2009. - 36 с
33. Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи/С.І.Бандур, Т.А.Заяць, В.І. Куценко та ін.: НАН України; Рада по вивченню продукт сил України; Б.М. Данилишин (ред.).-2-ге вид., допов. І перероб.-Черкаси: Брама Україна, 2006.-619 с.
34. Соціальні аспекти європейської інтеграції : конспект лекцій з НКМД / уклад. О.М.Овчар. - Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. - 118 с.
35. Суспільні відносини та розвиток: теорія, історія, практика : монографія / А.М.Михненко (кер. авт. кол.), О.Г.Данильян, О.П.Дзьобань, О.В.Соснін. - К. : НАДУ, 2009. - 395 с.
36. Таран В.О. Соціальна філософія : навч. посібник / В.О.Таран, В.М.Зотов, Н.О.Резанова. - К.: ЦУЛ, 2009. - 270 с
37. Управління соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб. : у 2-х ч. Ч. 1 / авт. кол. : В.А.Скуратівський, В.П.Трошинський, Е.М.Лібанова та ін. ; за заг. ред. : В.А.Скуратівського, В.П.Трошинського. - К. : НАДУ, 2009. - 456 с
38. Управління соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб. : у 2-х ч. Ч. 2 / авт. кол. : В.П.Трошинський, В.А.Скуратівський, Е.М.Лібанова та ін. ; за заг. ред. В.П.Трошинського, В.А.Скуратівського. - К. : НАДУ, 2010. - 243 с.

Інтернет ресурси

39. Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс] : Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-informatsiynoi-politiki-ukraini>
40. Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України [Електронний ресурс] : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-z-pitan-timchasovookupovanikh-teritoriy-ta-vnutrishno-peremishchenikh-osib-ukraini>
41. Міністерство культури України [Електронний ресурс] : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-kulturiukraini>
42. Міністерство молоді та спорту України Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-molodi-ta-sportuukraini>
43. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua>
44. Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс] : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-okhoroni-zdorovya-ukraini>
45. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>
46. Урядовий портал [Електронний ресурс] : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua>

5 РОЗДІЛ. РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. Президент України – www.prezident.gov.ua
2. Верховна Рада – www.rada.gov.ua
3. Сайт Кабінету Міністрів України - www.kmu.gov.ua – вихід на всі міністерства і відомства
4. Міністерство праці та соціальної політики України – www.mlsp.kmu.gov.ua

5. Пенсійний фонд України - www.pfu.gov.ua
6. Погляд на світ (Світовий банк) – www.worldbank
7. Еліта України - www.whoiswho.com.ua
8. Національна б-ка ім. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
9. Український медіа сервер – www.vlada.kiev.ua/serj
10. Мережа аналітичних центрів – www.intellect.org.ua
11. Міжнародний центр перспективних досліджень – www.icps.kiev.ua
12. Міжнародний інститут порівняльного аналізу – www.icaikiev.ua
13. Український незалежний центр політичних досліджень (В.Піховшек) –
14. www.usipr.kiev.ua
15. Український центр економічних і політичних досліджень ім. А Разумкова – www.ucseps.com.ua
16. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
17. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
18. Міністерство доходів і зборів України <http://www.customs.gov.ua/>
19. Державна фіскальна служба <http://www.customs.gov.ua/>
20. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
21. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
22. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
23. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua
24. Національний інститут стратегічних досліджень <http://www.niss.gov.ua>
25. Сайт Національного агентства України з питань державної служби <http://www.nads.gov.ua/control/uk/index>
26. Портал Центру політико-правових реформ <http://www.pravo.org.ua/>
27. Інтернет-портал для управлінців <http://www.management.com.ua>
28. Адміністративно-управлінський портал <http://www.aup>.
29. Бібліотека економічної та управлінської літератури. <http://ek-lit.narod.ru/links.htm>